

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական

3

Հայ Գիրքը Նորագոյն Մարտահրատերներու Դիմաց

ՅՈՂՈՒԱԾ-ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սուրէն Դանիելեան

7

Արեւելահայ Եւ Արեւմտահայ Մշակութային Համակարգերի
Քննութեան Փորձը Յ. Օշականի Մաթիկ Մելիքիսանեան Վէպում

Սամոել Պօղոսեան

55

Մարկ Սայքսի Դիրքորոշումը Հայերի Եւ Հայկական Հարցի
Վերաբերեալ

Գրիգոր Աճմեան

81

Ստալինեան Բռնադատութիւնները Հայաստանում Եւ
Սփիւռքահայ Մամուլը (Ակնարկ)

Զնարիկ Արքահամեան

113

Թումանեան-Խրախունի. «Մայր Գծի» Հոլովոյթում

Վաշագան Գրիգորեան

131

Անհատականն Ու Հասարակականը Որպէս Փոխապակցուած
իրողութիւններ Հրանտ Մաթեւսեանի
«Եանա իշխանուհու Կամուրջը» Վիպակում

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Արսէն Շահինեան

165

Հայոց Վերջին Կայսրութեան Ծնունդը

Արաբական Գերիշխանութեան Պայմաններում

Մայքը Դենիս Օ'Հարա

185

Ռուբինեան ՃԲ. Դարավերջի Խնդրայալրոյց Դանդ Մը Եւ Անոր

Վերածնունդի Ոճով Առեղծուածային Դիմանկարը

Վլատիմիր Օսիփով

209

Սեռերու Հաւասարութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան Մէջ.

Նկատուած Կարիք, Թէ՞ Պարտադրուած Նախապայման

Խաչիկ Տէր Ղուկասեան

229

Հայոց Ցեղասպանութիւնը Միջազգային Օրակարգի Վրայ.

Դիւանագիտական Ստանձնումի Հարցը

Արտա Շեպէճեան

261

Արտալեզուական Ազդակներ Պէյրութի Հայ Գաղութի

Լեզուապահանման Եւ Լեզուափոխութեան Մէջ

Արփի Վարդումեան

283

Հայոց Միջնադարեան Ձեռագրերը Երաժշտաբուժութեան Մասին

(Ակնարկներ)

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Մաքսիմ Եւատեան	299
Յունարէնէ Լատիներէնի Թարգմանուած Աղբիւրներու Յունական Տարբերակը՝ Հայաստանի Քրիստոնէացման Մասին	309
Քորմէլ Նատի Վարդան Արք. Յունանեանի Թրանսիլվանիոյ Հայոց Մասին Հռոմ Գրած 1687 Թուակիր Երկու Անտիպ Նամակները	309
Մաթիաս Պիորնլունտ Յեղասպանութեան Մահն Ու Վերապրումը Գրառող Ականատես Միսիոնարը՝ Քարէն Մարի Փեթերուն	321
Վարդան Մատքեսեան Վահան Թոթովենցին Ութը Անյայտ Նամակներ (1933-1936)	341
Կարինէ Ալեքսանեան Ալեքսանդրապոլի Գաւառը 1920ի Թուրք-Հայկական Պատերազմի Նախօրեակին	377
Ուրիշն Սահակեան Վանի Նահանգապետութեան Պատմութիւնից (Յունիս 14-Յուլիս 7-Յուլիս 25, 1915) Եւ Ա-Դօն	407
Զաւէն Մսլովեան Զանքեր՝ ՄԱԿի 30րդ Պարբերութեան Վերահաստատման Ուղղութեամբ	431
Սիհրան Սինասեան Ցակոր Օչականէն Յ Անտիպ Նամակ՝ Գէորգ Զագրեանին (1946-1947)	467

ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

Վահրամ Բալայեան	489
Պետականութեան Վերականգնման Փորձերը Արցախում ԺԼ. Դարի Երկրորդ Կէսին	497
Մելանիա Բալայեան Արցախի Պետական Պատմաերկրագիտական Թանգարանի Զեռագործ Գորգերը Եւ Աղբբեջանական Նկրտումները (Ակնարկ)	497

ԳՐԱԽՈՍԱԿԱՆՆԵՐ

Արծուի Բախչինեան	511
Յասմիկ Մարկոսեան, Էջեր՝ Հայկական Պալէժի Պատմութենէն	511
Արէտի Տառն Արծուի Բախչինեան, Հայաստան-Շուէտ. Պատմական Եւ Մշակութային Ցարարերութիւններ	517

Ուորէն Սաֆրաստեան	521
Վարուժան Պօղոսեան, Հայոց Ցեղասպանութեան Առաջին Փուլը Յրանսիական Պատմագրութեան Եւ Հասարակական-Քաղաքական Մտքի Գնահատմամբ (ԺԹ. Դարի Վերջի. Դարի Մկիզք)	526
Վարդան Մատթէոսեան	526
Արամ Հայիմազ, Նամակներ, Կազմող՝ Մարդարիտ Խաչատրեան	537
Արծուի Բախչինեան	537
Սիրանոյշ Գալստեան, Հայեացք Մեր Կինոյին. Պատմութիւնը Եւ Ներկան	544
Վարդի Ջէշիշեան	544
Վլադիմիր Բարխուդարեան, Մոսկուայի Եւ Պետքրուրգի Հայկական Գաղութների Պատմութիւն (XVIII դարի կէս-XX դարի սկիզբ)	568
Մարկ Նշանեան	568
Համագրայնացումի Բարոյականութիւնը (Վարդան Մատթէսեանի Գրական-Քանասիրական Ռւսումնասիրութիւններ Հատորին Առթիւ)	581
ՅՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	
Հրանուշ Խառատեան	581
<i>Լուսաբեր Տէր-Ղեւոնդեանի Յուշերը Եղեռնի Մասին</i>	
ՄԱՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ	
	589
Սիմոն Կրկեաչարեան (1923-2011), Երուանդ Սարգսեան (1913-2010), Անդրանիկ Զելեպեան (1922-2011), Լուսիկ Մաքսուլեան (1934-2011), Պարոյր Մուրադեան (1933-2011), Հրաչ Բարթիկեան (1927-2011), Նելլի Անանեան (1938-2011), Հայկ Գրիգորեան (1936-2011), Նիկողոս Թահմիզեան (1926-2011), Ուորէն Ղազարեան (1940-2011)	
ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՍԱԼՍԱՐԱՆ	
Հայակագեան Հայագիտական Հանդէսի ԼԱ. Հատորի Շնորհանդէսը Պէյրութի Մէջ	605
Հայկագեան Համալսարանի Հայագիտական Գրադարանին Կողմէ Զեռք Բերուած Գրականութեան եւ Մամուլի Ցանկ (1 Յնը.-31 Դեկտ. 2011)	613
Աշխատակիցներու Ուշադրութեան	637
Բովանդակութիւն	641

TABLE OF CONTENTS

Editorial	3
The Armenian Book Vis-à-vis New Challenges	
 ARTICLES AND STUDIES 	
Souren Danielian	7
Experiencing the Examination of the Cultural Systems of Western and Eastern Armenian Literature in Hagop Oshagan’s novel, <i>Matig Melikkhanian</i>	
Samvel Poghosyan	55
The British Diplomat Mark Sykes and the Armenian Question	
Grigor Atchemyan	81
The Stalinist Purges in Soviet Armenia and the Armenian Diaspora Newspapers	
Knarik Abrahamian	113
Hovhannes Tumanian and Zareh Khrakhuni: the Same “Mother Line” Track	
Vachagan Grigorian	131
Private and Public Human Issues as Intertwined Facts in Hrant Matevosian’s Short Novel, Called “Nana Ishkhanuhu Gamurche” (Princesse Nana’s Bridge)	
 SCRUTINY 	
Arsen Shahinyan	165
The Birth of the Last Armenian Empire in the Context of Arab Suzerainty	
Michael Dennis O’Hara	185
A Late-12 th C. Enigmatic Roupenian Armenian Coin and its Renaissance-Style Portrait	
Vladimir Osipov	209
Gender Equality in Armenia: A Perceived Need or Imposed Conditionality?	
Khatchik DerGhougassian	229
The Armenian Genocide on the International Agenda: the Case for Diplomatic Engagement	
Arda Jebejian	261
Extralinguistic Determinants in Language Maintenance and Shift among Armenians in Beirut	
Arpi Vardumyan	283
Medieval Armenian manuscripts on Music-Therapy	

UNPUBLISHED DOCUMENTS

Maxime Yevadian	299
La Version Grecque d'Une Traduction Latine (du Grec!) sur la Christianisation de l'Arménie	
Kornél Nagy	309
Archbishop Vardan Hunanean's Two Unpublished Letters of 1687 to the Holy See on the Armenians in Transylvania	
Matthias Bjørnlund	321
Recording Death and Survival: Karen Marie Petersen, Missionary Witness to Genocide	
Vartan Matiossian	341
Eight Unpublished Letters of Vahan Totovents (1933-1936)	
Karine Aleksanyan	377
The Province of Alexandropol Prior to the 1920 Turkish-Armenian War	
Ruben Sahakyan	407
Aspects of the History of the Administration of Van (June 14-July 7-July 25, 1915) and A-Do	
Zaven Messerlian	431
Efforts Towards the Restoration of the 30 th Paragraph of the Study of the Question of the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (a preliminary UN Report Issued on June 25, 1973)	
Mihran Minasian	467
Three Unpublished Letters From Hagop Oshagan to Hagop Chakerian (1946-47)	

BRIEFINGS

Vahram Balayan	489
Attempts to Restore Statehood in Artsakh in the Second Half of the 18th century	
Melanya Balayan	497
The Handmade Carpets at the State Historical and Geological Museum of Artsakh and the Azeri Claims	

BOOK REVIEWS

Artsvi Bakhchianian	511
Asmik Markosyan, <i>Stranitsy Istorii Armyanskogo Baleta</i> (Pages from the History of the Armenian Ballet)	
Åke Daun	517
Artsvi Bakhchinyan, <i>Armenia-Sweden: Historical and Cultural Relations</i>	

Rouben Safrastian	521
Varujan Poghossyan, <i>The Assessment of the First Stage of the Armenian Genocide in the French Socio-Political Milieu (late-19th-early 20th century)</i>	
Vartan Matiossian	526
Aram Haygaz, <i>Letters</i> , compiled by Margarit Khatchaterian	
Artsvi Bakhchianin	537
Siranoush Galestian, <i>A View to our Movie Production: Its Past and Present</i>	
Varty Keshishian	544
Vladimir Barkhutarian, <i>History of the Armenian Communities of Moscow and St. Petersburg (2nd half of XVIII Century-early XX century)</i>	
Marc Nchanian	568
The Morality of Contextualisation (on the occasion of Vartan Matiossian's book, <i>Literary-Philological Studies</i>)	
MEMOIRES	
Hranush Kharatian	581
The Genocide Memoires of Lusaber Ter-Ghevondian	
NECROLOGY	
Simon Kerkyasharian (1923-2011), Yervant Sarkesian (1913-2010), Antranig Chelebian (1922-2011), Lusig Maksudian (1934-2011), Baruyr Muradian (1933-2011), Hratch Partigian (1927-2011), Nelli Ananian (1938-2011), Haig Krikorian (1936-2011), Nigoghos Tahmizian (1926-2011), Rupen Ghazarian (1940-2011)	589
HAIGAZIAN UNIVERSITY	
The Launching of the 31 st Volume of the <i>Haigazian Armenological Review</i> in Beirut	605
A List of Book and Periodical Acquisitions of the Haigazian University Derian Armenological Library – 2011	613
Note to Contributors	637
Table of Contents	641